

oorzaken willen we noemen: een afnemend geboortecijfer, en een afnemend sterftecijfer voor de ouderen. Het is te verwachten, dat die verhouding (behalve in het geval van gunstige geboortecijfers en abnormaal hoge sterftecijfers voor ouderen) zich in de toekomst nog meer ten nadele van de personen beneden twintig jaar zal wijzigen.

We gaan nu diezelfde indeeling maken voor verschillende kerkelijke gezindten, en voor de „onkerkelijken“.¹⁾

I. Ned. Hervormden.

Beneden 20 jaar. 20-50 jaar. 50 jaar en o.

1909	43.1	39.7	17.3
1920	40.6	40.8	18.4
1930	36.3	42.1	21.7

II. Rooms-Katholieken.

1909	45	38.5	16.5
1920	44.8	39	16.2
1930	43.9	39.6	16.5

III. Gereformeerden.

1909	46	38.3	15.6
1920	44.5	39.3	16.3
1930	42.1	40.4	17.5

IV. Onkerkelijken.

1909	49.8	41.7	8.5
1920	46	44.3	9.5
1930	42.2	45.9	11.9

De cijfers van 1930 hebben we den vorigen keer reeds gegeven, ons interesseert nu vooral de vergelijking met de uitkomsten der volkstellingen van 1920 en 1909.

En die vergelijking leert ons het volgende:

Bij alle groepen is er een relatieve achteruitgang van het aantal personen beneden 20 jaar, ook bij de Rooms-Katholieken.

Vergeleken bij 1909 is de vermindering van het percentage in de rubriek „Beneden 20 jaar“, bij de:

Ned. Hervormden	6.4 %
Rooms-Katholieken	1.1
Gereformeerden	3.9
Onkerkelijken	7.6
Alle inwoners	4

Dat beteekent dus dat in 1930 de „groep“ der Ned. Herv. per 1000 leden, 64 jeugdigen beneden 20 jaar minder telt dan in 1909. Die der R-K. telt 11 minder, enz.

De achteruitgang is bij de R-K. minder dan die van „alle inwoners“. De relatieve versterking der R-K., waarop we den vorigen keer de aandacht vestigden, is ook in deze tabel zeer duidelijk merkbaar.

De achteruitgang bij de Gereformeerden is ongeveer gelijk aan die van „alle inwoners“, die van de Ned. Herv. en de „Onkerkelijken“ is veel grooter.

In het bijzonder moeten we weer wijzen op de verhoudingen bij de Ned. Hervormden.

In 1920 is het percentage van de personen beneden 20 jaar in die groep ongeveer gelijk aan dat van 20-50 jaar, (406 en 408 per 1000). Dat is een ongunstige verhouding. Wel stijgt na tien jaar het percentage Ned. Herv. van 20-50 jaar, maar dat beteekent geenszins een vermeerdering van het absolute aantal. (Ruim 41 % in 1920, ruim 37 % in 1930).

In 1930 is de toestand weer sterk in het nadeel der jeugdigen veranderd. Op 421 Ned. Herv. van 20-50 jaar komen slechts 363 beneden twintig jaar voor.

Dergelijke wijzigingen in de verhoudingen merken we ook bij de „Onkerkelijken“ op. Beide groepen zouden dus in getalsterkte achteruit moeten gaan. Er bestaat echter een belangrijk verschil.

De groep der Ned. Herv. ondergaat een aanmerkelijke verzwakking door „emigratie“, die der „Onkerkelijken“ krijgt een aanzienlijke versterking door „immigratie“. Wat de eene verliest, wint de andere ongeveer.

Bij de „onkerkelijken“ doet zich dus het verschijnsel voor, dat we bij de bespreking van het voorbeeld der veronderstelde volkstelling reeds noemden. Het nadeel van een geringere bezetting in „jongere leeftijdsperiodes“ wordt geheel te niet gedaan, door een sterken toevloed van buiten.

Juist de vergelijking met de cijfers der vorige volkstellingen, leert ons hoe nadeelig een verschuiving in ongunstigen zin voor de toekomst is. Bij iedere volgende telling is die verschuiving aanmerkelijk grooter.

Bezien wij nu nog de tabel der Gereformeerden. Ook daar treedt een verschuiving op. Het is te vreezen dat bij een volgende volkstelling de cijfers van „alle inwoners“ gunstiger zijn.

Het verschil tusschen het percentage personen beneden 20 jaar en dat van 20-50 jaar, wordt namelijk bij de Gereformeerden hoe langer hoe kleiner. Het was eerst veel grooter dan dat van het „Rijk“. In 1930 is het kleiner.

Verskil in percentage bovenbedoeld:

	Geref.	„Rijk“
1909	7.7	4.5
1920	5.2	1.7
1930	1.7	1.8

Bij het „Rijk“ merken we een zekere stabilisatie, welker oorzaak vooral de invloed van het zeer lage R-Katholieke percentage is. Bij de Gereformeerden was de daling van 1920 op 1930 nog aanzienlijk.

Bezien we ten slotte een dergelijke tabel voor de Rooms-Katholieken.

Verskil in percentage bovenbedoeld:

	R-K.	„Rijk“
1909	6.5	4.5
1920	5.8	1.7
1930	4.3	1.8

Uit deze tabel blijkt wel, dat de Rooms-Katholieken er veel beter voorstaan.

De vrij gunstige indruk, die we uit vorige tabellen van de getallenverhoudingen in de Geref. Kerk verkregen, wordt door de nu gegeven cijfers wel aanzienlijk verzwakt.

Het is te hopen, dat zij door „immigratie“ versterking ontvangt, en vooral ook dat zij niet door uitbreiding verzwakt.

Den volgenden keer hopen we de tabellen van den „burgerlijken staat“ te bespreken.

A.

B. t. B.

VAKWETENSCHAP EN PRAKTIJK

Het sterilisatie-vraagstuk.

V.

Hebben wij in voorafgaande artikelen hoofdzakelijk de overerving van lichamelijke eigenschappen besproken, van niet minder belang voor ons onderwerp is de volgende vraag: hoe staat het met de erfelijkheid van psychische eigenschappen? Dat talenten, begaafdheden, kunstzinnige aanleg, geestelijke vermogens in 'algemeen overerfelijk zijn, wordt door bijna niemand betwijfeld. De volksmond heeft immers reeds eeuwen terug de nu spreekwoordelijke gezegden geformuleerd: „De appel valt niet ver van den boom“ en „Zooals de ouden zongen piepen de jongen.“

In de geschiedenis vinden we dan ook talrijke voorbeelden hiervan. Het muzikalent der familie Bach is hiervan één der sprekendste voorbeelden. Gedurende niet minder dan vier generaties waren er 50 beroepsmusici in het geslacht Bach. Onder 46 afstammelingen van Joh. Sebastian's overgrootvader, die eveneens zelf musicus was, kwamen 18 muzikaal begaafden voor. Ten tijde van Joh. Seb. Bach zelf, in wien de muzikale aanleg door een zeer gunstige combinatie van erfactoren een zeldzaam hoogtepunt bereikte, waren er niet minder dan een derigtal bloedverwanten van zijn naam als organist of musicus werkzaam.

Wij behoeven echter niet over de grens te gaan om voorbeelden te noemen. De begaafde Nederlandsche geneeskundige K. F. Wenkebach, thans hoogleeraar te Weenen, alom bekend door zijn onderzoekingen over hartziekten, is de zoon van den stichter onzer Rijkstelegraaf. Zijn oom was hoogleeraar in de natuurkunde te Utrecht, zijn broer kunstschilder.

Toen men dan ook in Rusland een onderzoek instelde naar de verdeling van het intellect, moest men tot de conclusie komen, dat begaafdheid niet aangekeek, maar overgeërfd wordt. „Mannen van wetenschap worden geboren, niet gemaakt“.

Hoewel de psychische erfelijkheid derhalve ongetwijfeld bestaat, is de wetenschap er nog niet in geslaagd vaste wetten hiervoor te vinden. En geen wonder, want de oorzaken en gevolgen, welke tot de wording van geestelijke eigenschappen leiden, vertoonen een uiterst ingewikkeld samenhang. Daarbij komt nog, dat het milieu hier een belangrijke rol gaat spelen. Immers men erft alleen het muzikaal talent, den kunstzinnigen aanleg, de wetenschappelijke begaafdheid over, maar op welke wijze deze geestelijke vermogens zich op lateren leeftijd zullen uiten hangt van velerlei omstandigheden af. Een aanleg voor beeldhouwkunst zal bij het zoontje van een armen meubelmaker misschien maar tot uiting komen in het prachtige werk, dat hij straks zal afleveren. Bij een zelfden aanleg bij den zoon van een rijken meubelmaker brengt men hem wellicht op de Academie voor Beeldende Kunsten en hij wordt een beroemd beeldhouwer.¹⁾

Is de erfelijkheid van normale geestelijke eigenschappen een moeilijk probleem, nog meer is dat het geval met het vraagstuk der erfelijkheid van abnormale geestes-eigenschappen. Vooreerst omdat men meer en meer neigt tot de opvatting, dat verschillende vormen van krankzinnigheid afwijkingen zijn, als 't ware geënt op een bepaalden bodem, passend bij een zeer speciale geestelijke constitutie van verschillenden aard. Deze constitutie zou erfelijk vastgelegd zijn en op zichzelf beschouwd normaal zijn. Door de afwezigheid of aanwezigheid

¹⁾ Prof. Dr J. Waterink: Iets over de moderne eugenetische wetenschap in verband met onze antirevolutionaire beginselen. A. R. Staatskunde, November 1931, blz. 475.

nu van enkele bepaalde erfactoren zou op dezen bodem een bepaalde zielsziekte tot uiting komen. M.a.w. de studie van de gansche persoonlijkheid van den mensch hangt ten nauwste met deze problemen samen. En aangezien de erfelijkheid van de lichamelijke constitutie al reeds niet gemakkelijk is, hoeveel te meer zal dit het geval zijn met de erfelijkheid van de geestelijke constitutie.

Het vraagstuk van de erfelijkheid van abnormale eigenschappen van den geest wordt in de tweede plaats nog gecompliceerd door het feit, dat niet slechts dezelfde, maar ook verschillende geestesafwijkingen kunnen voorkomen in één geslacht. Ook komen in eenzelfde geslacht bij verschillende leden vaak erfelijke afwijkingen van den geest naast lichamelijke afwijkingen voor. Vaak zijn deze afwijkingen gezamenlijk terug te brengen tot een abnormaal aanleg van het zenuwstelsel. Zoo beschreef Dr Waardenburg²⁾ een geslacht, waarin doofheid, doofstomheid, blindheid en zwakzinnigheid voorkwamen. In dit verband zij terloops nog opgemerkt, dat bij de bestudeering van stambomen met betrekking tot de erfelijkheid van zielsziekten men vaak getroffen wordt door het feit, dat bij of naast psychopathie zoo dikwijls zeer hoge begaafdheid wordt aangetroffen.

Om enkele voorbeelden te noemen: in de naaste omgeving van Goethe kwam krankzinnigheid voor; Pascal leed aan hallucinaties; bij de beroemde Habsburgers kwamen veelvuldig zielsziekten voor, en dergelijke meer.

Ten slotte wordt de ingewikkeldheid van het gansche vraagstuk der overerving van abnormale geestes-eigenschappen nog verhoogd door de ervaring, dat sommige vormen van geestesafwijkingen door lichamelijke lelsel, vergiften, of bacteriën teweeg worden gebracht. Deze kiembeschadiging³⁾ heeft met ware erfelijkheid wel is waar niets te maken, omdat zij tijdelijk kan wezen en zich na eenige geslachten kan herstellen. Niettemin heeft Dr Herwerden⁴⁾ er terecht op gewezen, dat deze kiembeschadiging evenzeer de kern raakt van de vraagstukken op sociaal-eugenetisch gebied. Immers door deze kiembeschadiging worden minderwaardige families geboren, die uit den aard der zaak zelf weer een ongunstige omgeving scheppen, waardoor een gevaarlijke kringloop ontstaat, welke even noodlottig voor een geslacht kan wezen als een zware erfelijke belasting.

Uit het voorafgaande zal het zonder meer duidelijk zijn, dat op het terrein der overerving van abnormale geestelijke eigenschappen nog geen vaste wetten of bepaalde regels zijn gevonden. Trouwens de studie der erfelijkheid van zielsziekten volgens moderne methoden van onderzoek is nog in den eersten aanvang. Toch heeft de ervaring geleerd, dat verschillende vormen van krank- en zwakzinnigheid in hooge mate erfelijk zijn. Iedere geslachtsaris weet hoe dikwijls leden uit een zelfde familie in het gesticht ter verpleging worden opgenomen.

Ook statistisch is de erfelijkheid van sommige zielsziekten bewezen. Bij het onderzoek der kinderen, die de scholen voor achterlijken bezoeken, komt herhaaldelijk een afwijkende geestesgesteldheid bij ouders of grootouders voor den dag. Zoo werden b.v. op de scholen voor achterlijken te Amsterdam en Rotterdam zwakzinnige kinderen aangetroffen gezamenlijk van één paar grootouders afkomstig.

De studie van erfelijke afwijkingen van den geest, hoewel nog in de kinderschoenen staande, heeft toch enkele belangrijke dingen naar voren gebracht. Eenerzijds het feit, dat noch de krankzinnigheid, noch de zwakzinnigheid, noch de criminaliteit in 'algemeen als zoodanig erfelijk zijn. Anderzijds heeft zij aangetoond, dat bepaalde vormen van krankzinnigheid in hooge mate erfelijk zijn, dat zwakzinnigheid vaak berust op een erfelijke basis en dat een overgeërfd complex van bepaalde eigenschappen tot misdaad kan leiden.

A. C. D.

²⁾ Geciteerd naar Dr Van Herwerden, Lc., blz. 316.

³⁾ Lues en alcohol zijn wel de meest veelvuldige oorzaken dezer kiembeschadiging.

⁴⁾ Lc., blz. 318.

BRIEF UIT AMERIKA

De Algemeene Synode.

De tweede Algemeene Synode van „The Presbyterian Church of America“ werd op 12-14 November te Philadelphia gehouden.

Het voornaamste besluit, dat daar genomen werd, betrof de belijdenisschriften. De vorige synode had een commissie benoemd om de veranderingen, die in 1903 in de Westminster'sche belijdenis waren ingevoerd, te bestudeeren. Deze commissie rapporteerde nu. Over dit rapport was er heel wat debat. Sommigen beriepen zich op de groote theologen van het vorige geslacht, en vooral op Dr Warfield, voor wie de belijdenis zooals die veranderd was in 1903 „goed genoeg“ was geweest.

Het rapport groote me-
verandering
belijdenis
en de belij-
aangenom

Hiermee
loopen. N
deels gew
Fundam
dament
de modera
Christelijk

Er is ee
damentatie
tijd tot tij
ging beho
komst.
terianen
eeniging
gemeen
leerde gel
eens kan
kort en
wordt gev
„duizend-
merk van
echter ni
een verde
zooals Dr
728, wel
weest, di
maardie
mijnen de
geval mel
zenden in
zendjarig
grootte ve
ander een
ze Premil
twijfel aa
„Fundam
Toch kan
aan de ge
wedervari

Nu kw
volgenden
be appen
effect, th
does not
Confessio
posed to
groot ge
niet zo
premi
nu van
duidelijk
sluit en l
wil weten
zenden v
stroomen
in zulk e
natuurlijk
meerde l
ik echter
pen en di
„premiile
De beti
nianisme
schaf. De
in de Ar
eerst wee
gegaan te
lingen. W
Kerk alb
streden, r
sche ker
Doch nu
nu reeds
naar bov
schappij
En hiero
schien k
hooren v
proefde
en het a
ter ander

Als een
het volk
mededeel
premillen
verleden
de boord
zoo duide
was. Sch
uit het f
beden ha
In kort,
zoo iemi
Christus
Kan het

De „Pr
moedig
flinken g
rapport
nu vijf
34 predi
heel gee

zou op dezen
ilting komen.
ersonlijkheid
net deze pro-
lijkheid van
het gemakke-
val zijn met
nstitutie.

an abnormale
in de tweede
feit, dat niet
lende geestes-
een geslacht.
verschillende
an den geest
vaak zijn deze
angen tot een
elsel. Zoo be-
lacht, waarin
n zwakzinnig-
terloops nog
van stamboo-
heid van ziels-
door het feit,
dikwijls zeer
n.

in de naaste
nigheid voor;
de beroemde
sziekten voor,

heid van het
van abnor-
rhoogd door
en van gees-
sel, vergiften,
bracht. Deze
rare erfelijk-
n, omdat zij
ige geslachten
van Herwer-
te kiembescha-
de vraagstuk-
Immers door
onderwaardige
der zaak zelf
heppen, waar-
tslaait, welke
kan wezen als

er meer duide-
vererving van
en nog geen
zijn gevonden.
eid van ziels-
van onderzoek
n heeft de er-
vormen van
mate erfelijk
dikwijls leden
ter verpleging

van sommige
zoek der kn-
jken bezoeken,
geestesgesteld-
den dag. Zoo
achterlijken te
mige kinderen
n paar groot-

van den geest,
staande, heeft
voren gebrach.
rankzinnigheid,
criminaliteit in
zijn. Anderzijds
e vormen van
felijk zijn, dat
erfelijke basis
bepaalde eigen-

A. C. D.

c., blz. 316,
veelvuldige oorza-

RIKA

3.
n „The Presby-
op 12-14 No-

daar genomen
De vorige sy-
om de verande-
nstersche belij-
eren. Deze com-
rapport was er
open zich op de
slacht, en vooral
denis zooals die
g" was geweest.

Het rapport van de commissie werd echter met
grootte meerderheid van stemmen aangenomen. De
veranderingen van 1903, voorzover deze aan de
belijdenis hadden toegevoegd, werden verworpen
en de belijdenis zooals die voor 1903 bestond werd
aangenomen.

Hiermee was de zaak echter nog niet afge-
loopen. Nu de strijd tegen het modernisme eens-
deels gewonnen is, begint de strijd tegen wat hier
Fundamentalisme genoemd wordt. De Fun-
damentalists zijn zij, die in den strijd tegen
de modernen op de „fundamenten" van het oude
Christelijke geloof wilden en willen staan.

Er is een nationale vereeniging van deze Fun-
damentalists, die nu al eenige jaren geregeld van
tijd tot tijd vergaderingen houdt. Bij deze vereeni-
ging behooren dan leden van onderscheiden her-
komst. Daar zijn Baptisten, Methodist, Presby-
terianen etc. Men begrijpt dus, dat in deze vere-
eniging alle nadruk wordt gelegd op wat men
gemeen heeft. Men stelt dan haastig geformu-
leerde geloofsbelijdenisjes op, waar ieder het mee-
eens kan zijn, behalve dan de modernen. Maar
kort en algemeen als deze belijdenisjes zijn, er
wordt gewoonlijk wel plaats in gemaakt voor het
„duizend-jarig rijk". Het chiliasme is een ken-
merk van „Fundamentalism". Hierbij dient men
echter niet te vergeten, dat er een gematigd en
een verder doorgetrokken chiliasme is. Er zijn,
zooals Dr Bavinck aantoon (Dogmatiek II IV, p.
728), wel meermalen gereformeerde theologen ge-
weest, die tot een gematigd chiliasme neigden,
maar die het chiliasme verder doortrekken, onder-
mijnen dra het verbond der genade. En dat is het
geval met den Scofield Bible, waaruit dui-
zenden in de laatste jaren hun leer van het dui-
zendjarig rijk hebben genomen. Er bestaat dus
grootte verwarring. De één is een gematigd, en de
ander een consequent chiliasist; en beide worden
ze Premillennialisten genoemd. Er bestaat dus geen
twijfel aan, dat de strijd moet aangebonden tegen
„Fundamentalism" in het algemeen gesproken.
Toch kan men niet alles over één kam scheren;
aan de gematigde chiliasisten moet men recht laten
wedervaren.

Nu kwam er een voorstel op de synode van den
volgenden inhoud: „that a Declaratory Statement
be appended to the Confession of Faith to this
effect, that The Presbyterian Church of America
does not interpret any part of the Westminster
Confession of Faith or Catechisms as being op-
posed to the Premillennial view". Men ziet hoe
groot gevaar hier dreigde. De belijdenis zou
niet zoo mogen uitgelegd dat zij het
premillennialisme uitsluit. Doch afgedacht
nu van het feit, dat de belijdenis, en dat heel
duidelijk, zelfs het gematigd premillennialisme uit-
sluit en kortweg niets van een duizendjarig rijk
wil weten, lag het gevaar voor de hand, dat dui-
zenden volbloed chiliasisten de kerken zouden over-
stroomden. Ze hadden dan althans schijn van recht
in zulk een „Declaratory Statement". Dan was er
natuurlijk van een vernieuwing van het gerefor-
meerde leven niets gekomen. Met blijdschap mag
ik echter vermelden, dat dit voorstel is verwor-
pen en dat in het geheel geen voorstel aangaande
„premillennialism" is aangenomen.

De betekenissen van dezen strijd tegen het ar-
minianisme en het chiliasme kan niet licht over-
schat. De betekenis is m.i. eigenlijk deze dat
in de Amerikaansch-kerkelijke wereld voor het
eerst weer een open en duidelijk getuigenis is uit-
gegaan tegen arminiaansche en chiliasische dwa-
lingen. Wel werd in de Christelijk Gereformeerde
Kerk alhier moedig tegen beide dwalingen ge-
streden, maar hiervan werd onder het amerikaan-
sche kerkelijke volk niet veel notitie genomen.
Doch nu is er leven. Volbloed chiliasisten dreigen
nu reeds, dat zij dit lang verscholen, maar nu
naar boven gekomen verzet tegen de alleenheer-
schappij van het chiliasme zullen onderdrukken.
En hierover verheugen wij ons ten zeerste. Mis-
schien krijgt het volk nu nog eens weer iets te
hooren van het verschil tusschen de oude en be-
proefde gereformeerde waarheid ter eener zijde
en het arminiaansch-chiliasistisch fundamentalisme
ter anderzijde.

Als een staaltje van de verwarring, die er onder
het volk heerscht, mag ik het volgende nog wel
mededeelen. Een predikant, die belijst tegen het
premillennialisme in allerlei vorm is, predikte hier
verleden Zondag. Na den dienst zeide iemand van
de hoorders, dat zij veel had genoten, en dat het
zoo duidelijk was, dat de predikant premillennialist
was. Schijnbaar had zij deze conclusie getrokken
uit het feit, dat de prediker onder meer ook ge-
beden had „Kom Heere Jezus, ja kom haastelijk".
In kort, de meening van velen schijnt te zijn, dat
zoo iemand in de letterlijke wederkomst van
Christus gelooft, hij wel premillennialist moet zijn.
Kan het erger?

De „Presbyterian Church of America" gaat dus
moedig voorwaarts. Ze mag zich reeds in een
flinken groei verheugen. Hiervan werd ook een
rapport gegeven op de synode. Toen de scheiding
nu vijf maanden geleden plaats greep, waren er
34 predikanten, die mede gingen, maar in het ge-
heel geen gemeenten. Nu zijn er 103 predikanten

en ongeveer 60 gemeenten. Men begrijpt dus, dat
vele van de predikanten, die geen eigen gemeente
hebben, als inwendige zendelingen worden uitge-
zonden. Dit werk van inwendige zending heeft in
vele plaatsen reeds tot het organiseren van ge-
meenten geleid. Sommige van deze nieuw georga-
niseerde gemeenten ontvangen nog subsidie van
de inwendige zendingscommissie, door de synode
aangesteld en aan de synode verantwoordelijk,
maar andere staan finantiëel reeds op eigen voeten.
Er is een groote offervaardigheid geopen-
baard, beide onder het volk en onder de predi-
kanten in verband met dit inwendige zendings-
werk. Zoo zijn bijvoorbeeld onderscheiden van de
candidaten van Westminster Seminary verleden
zomer naar het noordoosten des lands, i.e. naar
New England gereisd om daar het evangelie te
brengen naar gereformeerde opvatting. Nu moet
men weten, dat New England het broeinest van
unitarianism is geweest. Men is in deze land-
streek misschien wel het verst van het oude ge-
loof afgeweken. Er zijn dorpen en zelfs steden,
waar geen enkele evangelische gemeente gevonden
wordt. Onderscheiden kerkgebouwen worden een-
voudig niet gebruikt. In deze kerkgebouwen is nu
voor het eerst weer het oude evangelie, en dat
zelfs naar zuiver gereformeerde opvatting, ge-
predikt door de kandidaten van Westminster. In
één van die kerkgebouwen was er na enkele
weken een opkomst van bijna honderd menschen.

Onderscheiden vaste inwendige-zendings-posten
zijn uit dit werk reeds voortgekomen. Geldelijke
beloofing krijgen deze kandidaten heel weinig;
maar ze zijn vol liefde en ijver voor de gerefor-
meerde waarheid en getroosten zich gaarne groote
opofferingen onder deze omstandigheden.

Er is dus in het algemeen gesproken veel stof
tot dankbaarheid. God heeft het getuigenis Zijner
knechten rijkelijk gezegend. Toch is er ook reden
om waakzaam en ijverig te zijn. Allerlei gevaren
omringen ons. We zullen niet kunnen volstaan
zonder beter en meer onderwijs van de jeugd. Men
heeft in het verleden onder de orthodoxen te veel
op de Zondagsschool vertrouwd. We zijn dankbaar
te kunnen vermelden dat de synode ook het op-
richten van Christelijke Schoolvereeningen har-
telijk heeft aanbevolen. Doch dit is nog niet meer
dan het verschijnen van een wolk als eens mans
hand. Moge men spoedig in dezen van woorden tot
daden overgaan, opdat onder Gods zegen een op-
komend geslacht weer het verschil moge weten
tusschen een levend God, die wonderen heeft ge-
daan, en de goden der eeuw, die niet meer dan
symbolen zijn van onpersoonlijke machten der
natuur.

C. VAN TIL.

Ds J. G. Feenstra over de „meeningsverschillen".

Tegenover de alarmeerende actie van een enkele
onder ons, staat volgende uitspraak van Ds J. G. Feen-
stra, waarvoor velen hem dankbaar zullen zijn:

Op de Synode is druk gesproken over de „mee-
ningsverschillen", die zelfs tot „leerge-
schillen" zijn opgeblazen! Welnu, zou het niet
goed geweest zijn, wanneer de heeren, die zich zoo
druk hebben gemaakt om al maar leergeschillen op
te diepen, wat meer gedacht hadden aan de ge-
varen, die dreigen van den kant van de dialecti-
sche theologie? Ik begrijp niet, dat sommigen het laat-
ste Calvinisten-congres verdedigen willen, en allerlei
leergeschillen zien, maar geen oog hebben voor de
grootte gevaren, die inderdaad dreigen van den
kant van Barth, Brunner e.a. Dr Dijk heeft op de
Synode daarop gewezen. Daarom ben ik Dr Dooye-
weerd zoo dankbaar voor dit kloek getuigenis.

Ds Feenstra schreef alzoo in „De Wachter"; zooals
men uit de laatste woorden afleiden kan, handelde hij
over de door Prof. Dooyeweerd op Brunner uitgebrachte
critiek.

Over de jongste polemiek van „De Heraut".

In „De Wachter" citeert Ds Rietberg de bekende pas-
sage uit het artikel van „De Heraut", dat twee weken
geleden Prof. Greijdanus en mij bracht tot een opmerking
en een verzoek om concretiseering. Ds Rietberg zegt:

De „toepassing", die Prof. Kuyper maakte, was
m.i. niet in overeenstemming met hetgeen onze Synode
over de polemiek heeft uitgesproken.

Volkomen mee eens. Ook Ds E. H. Broekstra oordeelt
in „Leidsche Kb." (na herinnering aan wat er inzake
„de polemiek" te doen geweest is):

Maar nu zijn, naar mijn bescheiden meening, al
wel eens weer uitdrukkingen gebruikt, die beter achter-
wege hadden kunnen blijven. Aan een niet nader
aangewezen broeder advocatenslimheidjes in de
schoenen te schuiven, is, dunkt mij, nu juist niet aan
te bevelen. We willen hopen, dat het een slip van
de pen is en niet meer. Want anders voorzie ik weer
personaangenaamheden, die beter achterwege kun-
nen blijven. Het is uit liefde voor onze Kerken, dat
ik deze opmerking maak en ik geloof, dat ik hier de
tolk van zeer velen in onze Kerken ben. Laat men

met elkaar discussiëren en polemiseren zooveel men
wil. Ik heb er niet alleen vrede mee, maar ik geloof,
dat dit zeer veel kan bijdragen tot verheldering der
begrippen. En dit kan niet anders dan tot heil der
Kerken zijn. Maar al wat eenigszins verbitteren kan
en dus verwijdering zou veroorzaken, blijve geweerd.

In „De Heraut" van verleden week is noch aan Prof.
Greijdanus, noch aan mij eenig woord gewijd. Ik deel
teven mee, omdat ik de lezers beloofd heb, om even-
tueel antwoord van het blad tot hun kennis te zullen
brengen.

Geen oorspronkelijkheidsziekte.

Ds J. W. Siertsema schrijft in „Haarl. K.b.l.":

Nu onder de leuze „Zelfonderzoek noodzakelijk" in
onze kringen wordt gepropageerd, wat veeleer doet
denken aan den Oud-Gereformeerden geest en wat
ook de zoogenaamde oude schrijvers van een paar
honderd jaar oud bij velen zoo geliefd maakte, kan
het niet anders dan verheugen, dat in het verzet
hiertegen veel meer aansluiting wordt gezocht bij wat
Calvijn vierhonderd jaar geleden schreef. Dit zal al-
thans wel niet vallen onder het verwijt van oorspron-
kelijkheidsziekte, veeleer spreekt het van een dichter
leven bij de bron, bij den oorsprong, mij schijnt het
tenminste een gezond levensteeken toe.

Ook nu wil ik nog enkele citaten uit de Institutie
geven, die het vraagstuk van de geloofsgeheimen
raken.

Deel III bladzijde 33-34: Kortom, waarlijk ge-
loovig is slechts hij, die met een vaste over-
tuiging er van overtuigd is, dat God hem een genadig
en goedgunstig Vader is en die van Gods goedertieren-
heid zichzelf alles belooft, die, op de beloften
van Gods goedgunstigheid jegens hem
vertrouwend, een onwettelijke ver-
wachting van zaligheid heeft, zooals de
apostel (Hebr. 3:14) met deze woorden aanwijst: „in-
dien wij het vertrouwen en den roem der hoop tot
het einde toe vast houden". Want hij bedoelt, dat
slechts hij terecht op God hoopt, die vol
vertrouwen roemt, dat hij een erfge-
naam is van het hemelsche koninkrijk.

Een geloovige, zeg ik, is slechts hij, die
steunend op de gerustheid zijner zaligheid, den duivel
en den dood vol vertrouwen tart...

En overal leert hij zoo, dat hij er op wijst, dat
de goedheid Gods door ons niet goed be-
grepen wordt, tenzij wij daaruit de
vrucht van groote gerustheid verkrij-
gen.

Voorzeker, wanneer wij leeren, dat het geloof zeker
en onbekommerd moet zijn, stellen wij ons niet een
zekerheid voor, die door geen enkele twijfeling ge-
raakt wordt en niet een gerustheid, die door geen
enkele bekommernis wordt aangevallen; ja, veel-
eer zeggen wij, dat de geloovigen een
voortdurenden strijd hebben met hun
eigen gebrek aan vertrouwen....

Aan den anderen kant echter ontkennen wij,
dat, op welke wijze ze ook gekweld worden, ze af-
vallen en afwijken van dat vaste ver-
trouwen, dat ze aangaande Gods barmhartigheid
hebben opgevat. Geen enkel helderder of meer
vermelenswaardig voorbeeld van geloof stelt de Schrift
ons voor oogen, dan in David...

Wanneer hij zijn ziel onrustige bewegingen verwijt,
wat doet hij dan anders dan toornen op zijn
eigen ongelovigheid?

Bladzijde 37. Dit zij de hoofdzak: Zoodra ook
de minste druppel des geloofs in onze
harten is ingedruppeld, beginnen wij reeds het vrien-
delijke en liefelijke en ons goedgunstige gelaat Gods
te aanschouwen, wel is waar uit de verte en op een
afstand maar toch met een zoo vasten
blik, dat wij weten, dat wij allerminst
het ons slechts inbeelden.

Bladzijde 39. Hetzij dat tegenspoed den toorn
Gods doet zien, hetzij dat de conscientie het bewijs
en de stof in zichzelf vindt, de ongelovigheid
grijpt vandaar haar wapenen en wer-
tuigen om het geloof te verslaan.

Om deze aanvallen te weerstaan wapent en ver-
sterkt het geloof zich met het Woord
des Heeren....

Zoo komt een vroom hart, op welke wonderbare
wijze het ook geschokt en gekweld wordt, toch einde-
lijk alle moeilijkheden te boven en laat zich
noot het vertrouwen op Gods barmhar-
tigheid ontnemen. Ja, zelfs alle aan-
vechtingen, door welke het gekweld en
vermoed wordt, loopen uit op de zeker-
heid van dat vertrouwen.

Bladzijde 41. Want wanneer de apostel (1 Cor. 10:5
en vervolgens) den Corinthiërs vrees inboezemt door
hun de geenselingen voor oogen te stellen, met welke
de Heere het Israëlitische volk oudtijds gestraft had,
opdat ze zichzelf niet in gelijke rampen zouden bren-
gen, dan brengt hij daardoor hun ver-
trouwen niet aan het wankelen, maar drijft
slechts een traagheid des vleesches uit, waardoor het
geloof meer bedolven dan versterkt pleegt te worden.

Bladzijde 42. En wanneer hij aan den val der Joden
reden ontleent om te vermanen, dat wie staat,
toezie, dat hij niet valle (1 Cor. 10:12; Rom.
11:20), dan beveelt hij ons, niet te weife-
len, alsof wij van onze standvastigheid
te weinig zeker waren; maar hij neemt
alleen de aanmatiging en het roeke-
loos vertrouwen op eigen kracht weg...

Want het is iets anders of men de
roekeloosheid, die uit de overblijfselen des
vleesches soms komt over de heiligen, bedwingt,
opdat ze niet in ijdel vertrouwen overmoedig zijn;
dan wel of men de conscientie door vrees doet
ontstellen, opdat ze niet met volle ver-
zekerdheid zou rusten in Gods barm-
hartigheid.

Maar ik moet ophouden. Een volgenden keer nog
enkele citaten.